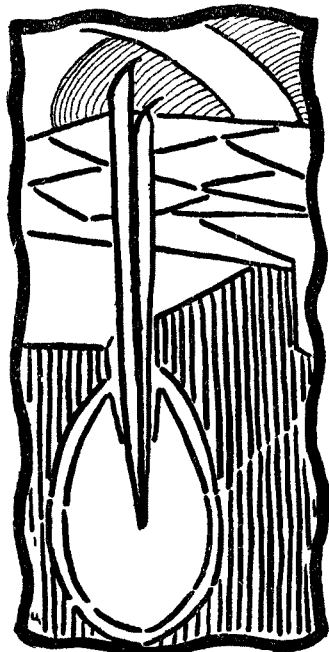

КНИЖНО ЗНАКО

ОКЪЛНО СПИСАНИЕ

КНИГА

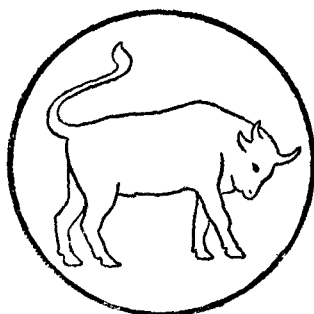

3

ГОДИНА ТРЕТА 1926

ЖИТНО ЗЪРНО

ОКУЛТНО СПИСАНИЕ.

ГОД. III.

СОФИЯ. — АПРИЛЪ, 1926 г.

КН: 3

Изгрѣвътъ на Годината.

Годишниятъ кръгъ на живота си има своя изгрѣвъ, своята пладня, своя залѣзъ и своята полунощъ.

Изгрѣвътъ на Годината — това е встѣпването на слънцето въ пролѣтната равноденствена точка — точката, въ която се сѣче кръга на екватора съ еклиптиката. А древнитѣ биха казали на своя символиченъ езикъ: изгрѣвътъ на голѣмия День-Година — това е встѣпването на слънцето въ зодиакалния знакъ на Овена.

За днешнитѣ хора, които сж изгубили способността да прѣживѣватъ нѣщата, това събитие въ живота на земята се свежда къмъ една суха дата, къмъ една мъртва, безжизнена цифра, написана на книженъ календаръ. Дори и астрономитѣ, които изчисляватъ съ точностъ до секунда мига, въ който слънцето встѣпва въ пролѣтната равноденствена точка се задоволяватъ съ едно механично прѣкарване прѣзъ своя умъ на нѣколко астрономически дачни, които характеризуватъ този мигъ, а когато той дойде — особено въ раннитѣ часове на зората, както това се случва въ много мѣста на земята — тѣ спятъ. А що да сторятъ, ще попитатъ нѣкои, мигаръ да станатъ да му се поклонятъ? — Ни най-малко, защото слънцето съвсѣмъ не се нуждае ни отъ метанитѣ на хората, ни отъ тѣхното суетно поклонство. То непрѣкъснато

разлива животъ и негли иска само едно: хората да отворятъ широко своитѣ врати и прозорци, за да поематъ неговото щедро обиліе.

„То иска ржцѣ, готови да взематъ, сърца, жадни да поематъ соковетѣ на неговия животъ“ — — —

Я колко сме смѣшни ние, съврѣменнитѣ хора съ своитѣ възгледи: да кисне човѣкъ нѣколко часа наредъ въ нѣкое одимено, смрадно кафене, дѣто бучи негърската музика на джасъ-банда, или да зѣпа илюзорнитѣ картини по платната на нѣкое кино — туй се смѣта за почитено и естествено. А да излѣзе на ранина, въ нѣкоя росна пролѣтна утрина да види изгрѣва на слънцето, да поеме изблика на пролѣтната енергия, която разлива животъ и младостъ, туй се смѣта за идолопоклонство. Жалка заблуда на човѣци, забравили, че и хлѣба, който ядатъ, и водата, която пиятъ, и дрехитѣ, които носятъ, и дървата, съ които се грѣятъ, и електрическата енергия, съ която се освѣтляватъ, и която движи любимото имъ кино и всичко, всичко около тѣхъ е все слънце — сгжстено и прѣтворено слънце. Не е въпросъ само да се чете по книгитѣ научния изводъ, че всичко е кондензирана слънчева енергия, че слънцето е изворъ на живота, а туй трѣбва да се прѣживява, човѣкъ трѣбва самъ да го опита и знае, а не само да го декламира съ велерѣчиви думи по катедри и амвони.

Пакъ казвамъ: ние съврѣменнитѣ люде говоримъ само мъртви думи, въ които не трепти жива прѣживѣлица, ние само звънтящо декламираме кухи фрази.

Съ встѣпването на слънцето въ Овена се почва единъ новъ цикълъ въ органическия животъ. Този мигъ носи въ себе си всичката енергия, необходима за развиване на живота прѣзъ този цикълъ въ всичкитѣ му възможности. Приливътъ трае прѣзъ цѣлата пролѣтъ, той се разхарчва и изчерпва до слѣдното встѣпване на слънцето въ овена. Въ съврѣменната астрономия и астрофизика се изучава само външния механизъмъ на слънчевата система, само нейната анатомия, а физиологията и биологията на слънчевата система е нѣщо съвсѣмъ непознато. Тепърва съ по-подробното проучване на земния магнетизъмъ въ връзка съ дѣйността на слънцето, която намира външенъ изразъ въ периодичния ходъ на слънчевитѣ петна, започнаха да се правятъ нѣкои и други догадки за органичнитѣ връзки, що съществуватъ между слънцето и неговата челядь. По този въпросъ има сума научни съчинения на западъ, и ние не ще се спираме за сега на него. Ще засегнемъ само нѣкои прояви въ органическия животъ на земята, които даватъ яркъ външенъ изразъ на онази възраждаща, творческа сила, която блика напролѣтъ отъ слънцето.

Всѣки знае, че въ раннитѣ зори на пролѣтътъ, когато се явяватъ нейнитѣ прѣдвѣстници: кокичето, минзухара, па и непосредно прѣдъ нейния изгрѣвъ — встѣпването на слънцето въ Овена, всрѣдъ птицитѣ и животнитѣ настѣпва оживление, обнова: много животни, особно дивитѣ, сир. ония, които сж по-непосрѣдно потопени въ дѣвствената стихия на Природата, започватъ да хвърлятъ зимната си прѣмѣна — мѣнятъ кожата си — както казва народа; птицитѣ сжщо събличатъ старата си перушина и се прѣ-

обличатъ въ нова прѣмѣна. Ала най-очевидна е тази промѣна у дърветата при настѣпването на пролѣтѣта: мудната дотогава циркулация на соковетѣ се засилва, нѣщо живо бликва въ тѣхъ и не слѣдъ дълго започва да напрѣга и избива навънъ: явяватъ се пъпки, дръвчето цѣфва и се разлистя. Още въ края на зимата всичко мъртво, безжизнено — нѣкой недоокапалъ листъ, както у джбоветѣ запр. — започва да се отхвърля и дръвчето е готово да получи мощния приливъ на слънцето.

Въ всѣки живъ организъмъ — слѣдов. и въ човѣка слънчевия приливъ извършва пролѣтесъ една коренна обнова: натрупанитѣ излишѣци въ организма, цѣлата онази инертна материя, която се е утаила въ тъканитѣ, започва подъ влияние на този възраждащъ слънчевъ приливъ да се изхвърля навънъ и да се замѣня съ нови, прѣсни елементи. Съ една рѣчь туй, което става всѣки день съ живия организъмъ, прѣзъ пролѣтѣта е особено засилено и оживено.

Ето защо, ония, които разбиратъ законитѣ, що регулиратъ животѣ организми и частно човѣшкия, използватъ тази възраждаща мощъ на слънцето и съзнателно подпомагатъ на ж и в а т а П р и р о д а да извърши своята обновителна работа.

Изключителнитѣ условия, при които живѣе днешния човѣкъ, крайно противоестественни и нехигиенични, му прѣчатъ да се нагоди къмъ повелителнитѣ изисквания на природата. Докато растенията и животнитѣ поематъ волно животѣ елементи на природата: въздуха, свѣтлината, водата, хората сж принудени да живѣятъ въ голѣми градове и селища, натрупани често пжти като сардели въ нѣкое мрачно многоетажно здание, което прилича по-скоро на затворъ, отколкото на жилище, въ което живѣятъ „културни“ хора. Тия мрачни затвори, въ които гниятъ сума човѣшки животи, подъ тежката хипнотична мора на вѣковни заблуди сж най-вѣренъ показалецъ за „културата“ на съврѣмения човѣкъ.

Не е въпросъ да се пррповѣдватъ нелѣпици, като запр. побѣгване въ гори и пещери, за да се повърнѣлъ човѣкъ къмъ своето естествено състояние. Това е атавизъмъ. Въпросътъ е да съзнае човѣкъ своето положение на разумно същество въ природата и да се нагоди въ хармония съ нейнитѣ закони. Човѣкъ не може и не бива да бжде ни като растенията, ни като животнитѣ. По силата на законитѣ, които регулиратъ неговото развитие, той не може да се възвърне къмъ своя пещеренъ животъ, ала може да си направи хигиенични селища, здрави, свѣтли, просторни жилища, отъ които да лѣха чистота и здраве. Тукъ ние се докосваме до най-болния въпросъ на наши дни: икономичното и социално прѣустройство на народитѣ, по който се тѣй много пише и говори, и по който сжществуватъ толкова теории. Ни е ще го оставимъ за сега, понеже той разкрива други перспективи, може би тѣй далечни за нѣкои, както перспективата, която ни разкриватъ свободнитѣ, свѣтли жилища, окжпани отъ свѣтлината на слънцето, кждѣто ще прѣбивава разумния човѣкъ, разбралъ езика на свѣтлината.

Но, ако ние за сега — по редъ вътрѣшни и външни причини — не сме въ състояние да сторимъ голѣмото, то поне можемъ да направимъ малкото. Всѣки отъ насъ може да се постави въ по-естествени условия и така да помогне на природата да извърши своята обновителна работа, която се започва прѣзъ пролѣтѣта. И, ако условията не му позволятъ да стори друго, поне може да прави своята ранна разходка въ ведритѣ утрини на пролѣтѣта, бликащи отъ изобилие на животъ и сила, за да поеме своя пай. И когато ние, ученицитѣ на Бѣлото Братство, излизаме на изгрѣвъ-слънце — не да му се кланяме, че то нѣма нужда отъ поклонство! — а да почерпимъ отъ неговото щедро обилие, онѣзи, на които имъ отгърва да държатъ хората въ мракъ и робство, подигатъ врява за нѣкакво си идолопоклонство. Не заслужва и да се коментиратъ такива плиткѣ измислици, защото днесъ въ свѣта има достатъчно свѣтлина, за да извади истината на явѣ. Всички поетични сърца, които сж изживѣли живата поезия на единъ изгрѣвъ, всички учени, които съ търпеливо усилие разкриватъ неизслѣдванитѣ още сили на слънчевата енергия, ще заговорятъ високо въ свѣта и тогава нощнитѣ птици ще прѣгълтнатъ сяоя хрипливъ крѣсъкъ. Ако той още има сила надъ хората, то е защото се намираме въ раннитѣ зори на една велика пробуда на човѣшкото съзнание, защото още нейнитѣ птици мълчатъ, не сж запѣли и защото още мнозина спятъ — — —

Безплодни сж думитѣ неомивѣни отъ опитъ. Човѣкъ трѣба самъ да опита нѣщата. Той трѣбва самъ напримѣръ да изживѣе ония мѣнички вътрѣшни освобождения отъ страшната хипноза на града, които носятъ слънчевитѣ изгрѣви, раннитѣ пролѣтни разходки, за да разбере. Колко малко знаемъ ние за слънцето — толкова малко, че и да се сберѣше всичкото ни знание ведно, не би могло да образува единъ мѣничкъ слънчевъ лжчъ, който пада върху неразцѣфналата пъпка на единъ цвѣтецъ и извършва тихото чудо на неговото разпукване. . .

Върху психичното дѣйствие на слънчевата свѣтлина вече се правятъ изслѣдвания и има писано по него. По е явно и достъпно за изслѣждане, поне за днесъ, физиологичното ѣ дѣйствие, което напоследкъ се изслѣдва и подъ влияние на което започва да се оформя особенъ дѣлъ въ терапията — така наречената хелиотерапия. Макаръ че — би могло да се каже — изслѣдванията се намиратъ още въ рудиментарно състояние. Единъ важенъ въпросъ, за който само ще поменемъ безъ да го развиваме е: че лѣкуването и изобщо въздѣйствието на слънчевата свѣтлина е по-ефикасно сутринъ, до обѣдъ. Този въпросъ е по-подробно разгледанъ въ книгката: „Живитѣ сили въ природата“ кждѣто сж изложени и научнитѣ основи за влиянието на слънчевата свѣтлина върху човѣка.

Изворъ на изобилень животъ, слънцето не само го раздава на всички твари, а и непрѣкъснато ни учи каква велика притча е живота, притча на Бога, която всички сжщества — отъ най-малкото до най-голѣмото — непрѣривно разгадаватъ.

Перспективи за едно ново знание.

Въ миналата статия*) ние се опитахме да изтъкнемъ нѣкои съвременни научни, философски и религиозни проблеми, които неизбежно клонятъ къмъ чисто окултни разрѣшения. За да бжде характеристиката на духа на нашето врѣме по-пълна, необходимо е да разгледаме и нѣколко по-общи положения.

Слѣдъ войната, въ всички области на живота настѣпи криза. Кризата трѣбваше чрѣзъ словото и печата да се уясни, а чрѣзъ дѣло — да се прѣодолѣе. Въ уясняването на тази криза, както и въ всѣко човѣшко дѣло, се очертахъ и крайности. Мнозина захванаха да виждатъ криза и тамъ, дѣто тя още не съществувахе, а за нѣкои кризата стана любима и модерна тема. . .

Но, независимо отъ крайноститѣ на този модернизъмъ, не можемъ да не констатираме — споредъ единодушнитѣ свидѣтелства на всички авторитетни източници, че въ основата на европейската култура настѣпва нѣкаква криза, която причинява необяснимата на пръвъ погледъ обща безпѣтица.

Външно — въ Европа (включително и у насъ) всичко върви като прѣди войната. Старитѣ институти сж запазени, разнитѣ клонове на производството се разрастватъ, всички работятъ и все пакъ липсва нѣщо. Нѣма оня ентузиазъмъ, онова въодушевление, оная самоувѣреностъ, които придружаваха творчеството прѣди войната. . . Разслабиха се ръководнитѣ творчески начала.

Това констатирава всѣки мислящъ, който може да се издига надъ личнитѣ, професионални и политически интереси.

Най-сполучливъ изразителъ на туй състояние въ днешна Европа е безспорно нѣмскиятъ културъ-философъ Освалдъ Шпенглеръ. Нашата задача не е да излагаме възгледитѣ на Шпенглера, но разглеждайки духа на новото врѣме, ние въ никой случай не можемъ да ги прѣнебрѣгнемъ.

Шпенглеръ написа въ края на войната едно съчинение подъ заглавие „Untergang des Abendlandes“ („Залѣза на Запада“). Това съчинение, споредъ общитѣ признания, е едно отъ най-оригиналнитѣ и най-значителнитѣ на нашето врѣме. Нѣкои го поставятъ по-горѣ отъ съчиненията на Нитче, Иполитъ Тена и др. голѣми мислители. Шпенглеръ не казва може би нѣщо ново, но — пръвъ посочва нѣща, които сж тѣй-очевидни и които все пакъ ние не сме виждали**).

Два сж най-характернитѣ пункта въ учението на Шпенглера — неговото ново схващане за „прогреса“ и неговата идея за прѣдстоящата културна роля на славянството. Въ тия два пункта се кръстосватъ и главнитѣ мотиви, движущи духа на новото врѣме.

По какво собствено се различава Шпенглеровото отъ традиционното схващане за „прогреса“?

*) „Проблеми на новото врѣме“ — „Житно зърно“ г. III кн. 1.

**) Върху оцѣнката на Шпенглеровото учение отъ окултно гледище ние вѣроятно ще се повърнемъ нататѣкъ.

Споредъ традиционното схващане, историята на човѣка започва съ прѣдполагаемия първобитенъ човѣкъ, минава каменния, бронзовия, желязния периодъ, „полукултурнитѣ“ източни народи, Гърция, Римъ, срѣдновековieto и стига своя връхъ въ наше врѣме въ западноевропейската култура. — Споредъ това схващане прогресътъ е едno непрѣкъснато развитие, при което придобивкитѣ на всѣка прѣдидуща култура се прѣдаватъ изцѣло на послѣдующата и по такъвъ начинъ, индивидуалнитѣ особености и границитѣ между отдѣлнитѣ култури се обезличаватъ,

Ние всички сме научени да мислимъ така. А освенъ туй у насъ неволно се е сложило убеждението, че центъръ на историята, културата и едва ли не на свѣтовното развитие сме ние европейцитѣ. Всичко извънъ Европа е второстепенно и незначително.

Шпенглеръ не е съгласенъ съ подобно схващане. — Всѣка култура споредъ него прѣдставлява единъ живъ организъмъ съ своя душа и свои характерни особености. Всѣка култура има ясно очертани начало, възходъ, кулминационна точка, упадъкъ и край. Или образно казано, има своя пролѣтъ, лѣто, есенъ и зима. Индивидуалнитѣ особености на една култура се изразяватъ въ нейната наука, религия, философия, искусство, общественъ животъ и др.

Ако хвърлимъ слѣдователно общъ погледъ въ историята, ще видимъ не правата линия на единъ непрѣкъснатъ напрѣдъкъ, а редъ отдѣлни култури, които подобно цвѣтя въ полето растатъ, цвѣтятъ и увѣхватъ едно до друго и все пакъ оставатъ винаги раздѣлени. Египетъ, Индия, Персия, Асировавилония, Гърция, Римъ — това сж култури възникнали, развили се и изчезнали. И нашата западноевропейска култура, подобно всички прѣдшествуващи култури не може да прави изключение отъ този общъ исторически законъ. Рано или късно, по необходимостъ тя ще прѣцвѣти и залѣзе, за да отстъпи мѣстото си на слѣдваща нова култура.

Въ подкрѣпа на това свое схващане Шпенглеръ привежда маса доказателства и прави интересни заключения, отъ които за насъ слѣдното е особено характерно.

Една култура, казва той, е къмъ своя край, когато навлѣзе въ епохата на цивилизацията. Подъ „цивилизация“ Шпенглеръ разбира оня периодъ отъ живота на една култура, прѣзъ който творческитѣ сили я изоставятъ и тя живѣе за смѣтка на миналото. Въ Европа днесъ нѣма вече живи гениални творци. Ние се възхищаваме отъ Канта, Гете, Вагнера — но тѣ сж вече въ миналото. Днесъ въ Европа има дипломати, политици, економисти, инжинери, юристи, чиновници — но това не сж хора, които творятъ духовни цѣнности. Тѣ само повтарятъ и разтеглятъ създаденото отъ сжщинскитѣ творци въ миналото. Днесъ е останало едно — да се издигатъ паметници, да се пишатъ биографии и празнуватъ юбилеи на ония, отъ духовното наслѣдство на които живѣемъ.

И не може споредъ Шпенглера да бжде другояче, защото ние навлизаме вече въ епохата на цивилизацията на западно-ев-

които тѣзи вариации сж полезни за съхранението на вида. А другитѣ индивиди загиватъ. У първитѣ тѣзи вариации се предаватъ по наследство и така отъ поколение на поколение чрѣзъ по-нататъшното дѣйствие на естествения подборъ се засилватъ. Тѣй че, целесъобразността у организмитѣ, която на пръвъ погледъ би трѣбвало да ни накара да прѣдполагаме дѣйствието на една разумность, въ сжщность се обяснява чрѣзъ механически фактори споредъ дарвинизма.

Другъ механически лагеръ е този на Вайсмана, който казва, че пакъ ставатъ вариации или измѣнения, безразлични по отношение на приспособлението (т. е. въ разни посоки), но тѣ трѣбва да станатъ въ зародишната плазма, т. е. въ половитѣ клетки. Измѣненията въ соматичнитѣ клетки (неполови) нѣматъ споредъ Вайсмана значение, понеже нѣма унаслѣдяване споредъ него на придобититѣ признаци.*) И тогасъ, тѣзи индивиди, у които случайнитѣ измѣнения въ зародишната плазма сж благоприятни за съхранението на вида, уцѣляватъ при естествения подборъ, и така отъ поколение на поколение се засилватъ. По този начинъ, по чисто механиченъ пжтъ се получава въ организма онази чудна целесъобразность, която прави тѣй дълбоко впечатление още при първитѣ стѣпки въ изучаването на организования свѣтъ.

И тѣй, всички механисти почти, къмъ който и лагеръ да принадлежатъ, за да обяснятъ цѣлесъобразността, прибѣгватъ въ края на краищата къмъ подбора. Понеже тѣ обясняватъ целесъобразността, приспособлението на организмитѣ като плодъ отъ действието на подбора, затова приспособлението споредъ тѣхъ е не прѣко. Споредъ това схващане организмътъ при създаване на целесъобразността е пасивенъ: механичниятъ процесъ на естествения подборъ я създава.

Споредъ неоламаркиститѣ приспособлението е прѣко, т. е. организмътъ, когато влезе въ контактъ съ външната среда, като почне да упражнява своитѣ органи, измѣнява ги целесъобразно направо, безъ намѣсата на естествения подборъ. Тѣй че организмътъ при създаване на целесъобразността е активенъ, той е нейния авторъ.

Въпросътъ за причинитѣ на целесъобразността е единъ отъ най-важнитѣ въпроси въ биологията, понеже отъ него зависи разрешението на редъ основни биологични въпроси. Разрешението на този въпросъ ще хвърли свѣтлина не само върху главния факторъ на еволюцията, но и върху проблемата за сжщността на живота, върху силитѣ, които лежатъ въ основитѣ на живота. Важността на този въпросъ изтъкватъ и Авг. Паули и Адолфъ Вагнеръ.

Отъ разрешението на въпроса за произхода на целесъобразността ще зависи, на каква основа ще стѣпимъ при разрешението на основнитѣ биологични въпроси: дали на механична основа

*) Вижъ „Уводни думи къмъ окултната биология“ въ „Житно Зърно“, год. II, кн. 7 — 8.

или по-дълбока. И тъй, този въпросъ е централенъ въ биологията.

Понеже всѣко течение се стрѣми да обясни целесъобразността въ организмитѣ отъ свое гледище, то за да се разреши въпроса въ този или онзи смисълъ положително, трѣбва да се намѣрятъ такива примѣри на приспособление, такива случаи на целесъобразностъ, при които действието на подбора безспорно да е съвсѣмъ изключено. Когато се намѣрятъ примѣри, дето организмитѣ се приспособява целесъобразно и дето обяснението чрезъ естествения подборъ е изключено поради самия характеръ на примѣра, тогавъ трѣбва да се приеме, че организмитѣ има способностъ на прѣко приспособление.

При търсене на такива примѣри трѣбва да бждемъ много внимателни. Напр. нѣкой може да занесе едно растение отъ влажно мѣсто въ сухо, и ще види, че то надебелява своята кутикула още въ сжщото поколение, значи безъ действието на подборъ. На пръвъ погледъ тукъ имаме безспоренъ случай на прѣко приспособление. Въ сжщность този примѣръ не е най-очевиденъ, понеже всѣко течение би се опитало да го обясни по свой начинъ. Напр. селекционистътъ (привѣрженикътъ на естествения подборъ) би могълъ да каже, че организмитѣ въ течение на много поколения многократно е билъ подлаганъ на действието на суха и влажна мѣстностъ, и затова естествения подборъ е ималъ случая да действува и да изработи у организма способностъ да реагира целесъобразно въ суха и влажна срѣда.

Тогавъ какъвъ характеръ трѣбва да иматъ примѣритѣ, които ще приведемъ, за да говорятъ безспорно въ полза на прѣкото приспособление? Тѣ трѣбва да бждатъ отъ такъвъ характеръ, че да е очевидно, какво организмитѣ не е ималъ случая нито сега нито въ миналото да добие това целесъобразно реагиране чрезъ действието на подбора.

ПРИМѢРИ ЗА ПРѢКО ПРИСПОСОБЛЕНИЕ

(т. е. безъ действието на естествения подборъ).

1). ОПИТИТѢ НА Г. ХАРИСОНЪ. *)

Той е правилъ опити съ американското опашато земноводно *Amblystoma*. Опититѣ му се състоятъ въ присаждане на крайници въ зародишитѣ на *Amblystoma*. Той е видоизмѣнявалъ опита по всевъзможни начини. Присаждалъ е цѣлъ зачатъкъ на крайникъ върху тѣлото на другъ зародишъ и то или отъ сжщата страна на тѣлото, отъ която е взета присадката, или отъ другата страна. При това присадката може да има различни положения на новото си мѣсто: може да има или нормално положение по

*) Вижъ статията му: „Симетричността въ присаденитѣ крайници“ въ спис. „*Journ. Experim. Zool.*“, 32 томъ, стр. 1 — 136, 136 фигури, 1921 година.

отношение на гръбо-коремната ось (т. е. гръбната страна на присадката да си остане пакъ на гръбната страна и въ новото си положение) или пъкъ да се завърти на 1800, тъй че коремната страна на присадката сега да стане гръбна. При това предниятъ и задниятъ край могатъ да запазятъ и при новото си положение своето нормално мѣсто, а могатъ да дойдатъ и въ обратно положение, т. е. предниятъ край да стане заденъ, а задниятъ — преденъ. Възможни сж и много други видоизмѣнения на опититѣ (всички случаи сж 271). Ето примѣри за нѣкои негови опити:

а). Десенъ зачатъкъ на крайникъ се присажда отъ лѣва страна, при което гръбната страна на присадката става коремна чрезъ завъртване около надлъжната ось. Обаче послѣдната не си измѣнява положението, т. е. предниятъ край на зачатъка си остава пакъ преденъ. Въ този случай присадката дава крайникъ съвсѣмъ подобенъ на нормаленъ лѣвъ крайникъ, т. е. прѣститѣ сж разположени, както въ левия крайникъ.

в). Обратно, сжщиятъ десенъ зачатъкъ, присаденъ отъ лѣва страна безъ завъртване около надлъжната ось, т. е. гръбната страна си остава гръбна, а коремната — коремна. Обаче самата надлъжна ось на крайника завъртваме около гръбо-коремната ось. Значи предниятъ крайникъ става заденъ, а задниятъ — преденъ. Такава присадка дава крайникъ строго десенъ, т. е. прѣститѣ му сж разположени въ обратенъ редъ на прѣститѣ въ прѣденъ лѣвъ крайникъ.

Отъ редъ подобни примѣри слѣдва, че надлъжната ось е фиксирана у зачатъка, а напречната (гръбо-коремна) ось — не.

Значи при първия отъ горнитѣ опити се добива една нова дифференция въ присадката, а при вториятъ случай действува вече една добръ фиксирана (установена) дифференция. Отъ тамъ въ последния случай се явява асиметрията.

Нека първия случай да наречемъ хармонично развитие на присадения крайникъ, а вториятъ случай — дисхармонично развитие.

Горнитѣ опити иматъ за цѣль само да установятъ, коя ось е фиксирана у зачатъка и коя — не. Това е нужно да знаемъ при по-нататъшнитѣ опити. Като знаемъ, коя ось е фиксирана у зачатъка на крайника и коя — не, ние ще знаемъ, въ какви посоки организмътъ ще има отворени врата да дѣйствува, и въ кои посоки нѣма да има такива врата. Защото, когато организмътъ реагира (отговаря) целесъобразно на дадени външни дразнения, винаги това реагиране е въ зависимостъ и въ границитѣ на сръдствата и възможноститѣ, съ които той разполага въ дадения случай.

За да хвърли свѣтлина върху по-дълбокитѣ сили въ организма, Харисонъ е слѣлъ два полузачатъка огъ крайници. Когато сливаме двѣ еднакви надлъжни половини отъ зачатъчни крайници (напр. двѣ гръбни половини), може да се образува при присаждане нормаленъ крайникъ, само когато има съвпадение

на надлъжният ѝ имъ оси (т. е. прѣдниятъ край на едната половина се съвпадне съ предния край на другата половина).

Отъ голѣмо теоретично значение сж онѣзи посложни случаи, когато се явява тъй нареченото удвояване на органитѣ. Това ще каже следното: по нѣкой пжтъ до присадения крайникъ се образуватъ още единъ — два нови допълнителни крайници. И тогасъ изгледа на животното е много необикновенъ: представете си, че отъ една и сжща точка на тѣлото излизатъ два или три крайника, когато нормално трѣбва да излиза само единъ. Това не става винаги.

Кои сж причинитѣ на това нагледъ тъй странно явление? Изучаването на дълбокитѣ причини на това хвърля свѣтлина върху основнитѣ биологични проблеми.

Това явление се среща, когато присадениятъ крайникъ се развие асиметрично спрѣмо тѣлото на животното, т. е. прѣститѣ му не сж обърнати нормално, а сж въ обратенъ редъ на нормалния.

Видѣхме, че такава асиметрия се получава при втория отъ горнитѣ случаи, т. е. при дисхармонично развитие на присадката (случай в).

Въ този случай при присадения зачатѣкъ на крайника се развива новъ допълнителенъ зачатѣкъ, който е симетрично разположенъ спрѣмо първия, т. е. изглежда като негово огледално изображение. Въ този случай равнината на симетрията минава презъ бисектрисата между присадения крайникъ и новия допълнителенъ. Единъ примѣръ: Ако премѣстимъ десния зачатѣкъ отъ лѣва страна при завъртането на надлъжната ось (случай в), ще получимъ палецѣтъ отъ външната страна на крайника, вмѣсто отъ вжтрѣшна страна, както е правилото. Значи имаме редъ на прѣститѣ обратенъ на нормалния. Съ други думи отъ лѣвата страна на тѣлото ще имаме крайникъ, който по форма и редъ на прѣститѣ ще бжде десенъ. Съ такъвъ крайникъ е съвсемъ неудобно да се работи. Тогасъ именно организмѣтъ си образува новъ допълнителенъ зачатѣкъ, който ще бжде нормално ориентиранъ и ще може да функционира.

И понеже новия допълнителенъ крайникъ ще бжде като огледално изображение на присадения асиметриченъ крайникъ, ще има нормално положение спрѣмо тѣлото.

Това е проява на една голѣма цѣлесъобразностъ.

Значи когато имаме първия случай (а) т. е. хармонично развитие на присадения крайникъ, тогасъ нѣма удвояване. А при дисхармоничното развитие има удвояване. Когато присадениятъ крайникъ се развива ненормално и не е дееспособенъ, тогасъ организмѣтъ си образува новъ зачатѣкъ.

Това е сжщинска регулация, за да се осигури функцията.

Друго важно обстоятелство. При дисхармоничнитѣ случаи новиятъ допълнителенъ крайникъ не се появява случайно, дето и да е, но тамъ, дето има по-благоприятни случаи за хранене и инервация. Значи тая регулация се извършва винаги въ съгласие съ интереситѣ на организма.

И тъй, прѣкото приспособление при опититѣ на Харисонъ се проявява въ двѣ нѣща:

а) Преди функционирането, безъ [функциониране зачатъкътъ на дѣсенъ крайникъ става лѣвъ, ако се присади отъ лѣва страна, и обратно.

в) Когато това не е възможно и присадения въ лѣвата страна дѣсенъ крайникъ се развива като дѣсенъ (при превръщане на надлъжната ось), тогасъ организмътъ си развива новъ допълнителенъ крайникъ съ право положение на прѣститѣ.

Че тукъ имаме прѣко приспособление, е очевидно отъ обстоятелството, дето организмътъ реагира целесъобразно при случаи, които никой пжтъ не се срещатъ въ нормалния животъ на организма, поради което естествениятъ подборъ не е ималъ случая да изработи у организма способностъ да отговаря целесъобразно при такива случаи. А понеже тукъ имаме при всички случаи най-голѣма разумностъ, целесъобразностъ и понеже това не може да се обясни чрезъ подборъ, т. е. механически, тогасъ налага ни се да приемемъ, че тая целесъобразностъ се дирижира отъ единъ вжтрешенъ факторъ въ организма. Значи трѣбва да приемемъ въ организма едни сили, по-дълбоки отъ механическтѣ. И този вжтрешенъ факторъ, тѣзи вжтрешни по-дълбоки сили трѣбва да сж разумни, понеже тѣхната разумностъ се проявява въ целесъобразното реагиране.

Ето защо опититѣ на Харисонъ сж епохални въ това отношение, че хвърлятъ свѣтлина върху толкова важни проблеми въ биологията

Ето защо напразно се мжчатъ нѣкои да обяснятъ живота механически. Само съ изучаване химическитѣ свойства на протоплазмата и на механическитѣ сили въ клетката не можемъ да разберемъ живота, защото живота не се изчерпва само съ тѣхъ. Едно отъ основнитѣ свойства на живота е значи разумността, която дирижира отъ вжтре всички жизнени явления.

Така ние дохождаме до приемане на вжтрешния, психическия факторъ на еволюционния процесъ. Това ще стане по-ясно по-долу и въ следнитѣ книжки.

2) ОПИТИТѢ НА БРАНДЪ.

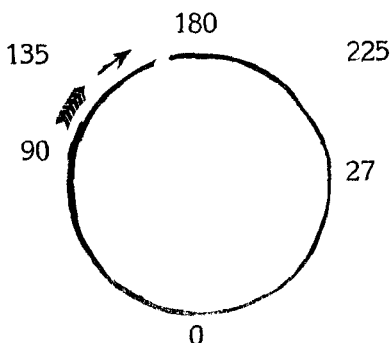
Въ 1924 година нѣмскиятъ зоологъ Брандъ е направилъ съ тритонъ (*Triton taeniatus*) опити, аналогични съ опититѣ на американския зоологъ Харисонъ съ *Amblystoma* презъ 1921 година. Харисонъ е правилъ опититѣ си, когато индивидътъ е билъ къмъ края вече на своето развитие, когато вече се е появило начало на опашка. Брандъ е направилъ своя опитъ съ тритона въ сжщия този периодъ, но безъ успѣхъ. Кракътъ, присаденъ на противоположната страна, не измѣнилъ своята полярностъ. Тогасъ той рѣшилъ да повтори своитѣ опити върху по-млади фази — преди появяването на начало отъ опашка. И тогасъ, — въ всички случаи, когато присаждането е успѣвало, е получавалъ сжщия ре-

зултатъ като Харисонъ, т. е. кракътъ е измѣнявалъ своята полярность (това ще каже, че дѣсниятъ крайникъ, присаденъ отъ лѣва страна на зародиша, ставалъ лѣвъ).

3. ОПИТИТЪ НА Ж. С. НИКОЛАСЪ*)

Опититъ си съ *Amblystoma*, този американски зоологъ правилъ презъ 1924 година. Цѣльта му е била да направи по-дълбоко изследване върху регулацията на присадения крайникъ у *Amblystoma*. Той присадилъ зачатъкъ на единъ преденъ десенъ крайникъ отъ лѣва страна и то или на сжщото мѣсто или малко по-назадъ (въ сжщия или другъ индивидъ). Когато е на сжщото мѣсто, присаждането се нарича ортотопично, а когато е малко по-назадъ или изобщо на друго мѣсто, нарича се хетеротопично.

Тукъ сж възможни множество случаи: гръбно-коремната ось на присадката може да има различно ориентиране спрямо тѣлото на животното: може да бжде отклонена отъ нормалното си положение на 90, 135, 180, 225, 270 градуса и пр.

За да ни стане ясно казаното, нека си послужимъ съ тая рисунка, която прѣдставлява схематично напреченъ разрѣзъ на крайника. Крайникътъ има дланна и гръбна страна. Да кажемъ, че дланната страна на крайника при нормално положение трѣбва да бжде при 0 градуса. Можемъ да завъртимъ крайника така, че дланната страна да дойде при 90 градуса, при 180 градуса и пр.

При ортотопичното присаждане крайникътъ почва да нараства, като първоначално запазва ориентирането, въ което е билъ поставенъ при присаждането. Следъ това започва едно завъртане. Ако отклонението е било 90 градуса (т. е. ако дланната страна на зачатъка е била обърната на страни съ отклонение отъ нормалното положение съ жгълъ 90 градуса), то завъртането на крайника, за да се завърне въ нормалното си положение, се извършва въ обратна посока. Това завъртане се

*) Ж. С. Николасъ. „Регулиране на положението въ присадения крайникъ на *Amblystoma punctatum*, „Journ. Experim. Zool.“ т. 40, стр. 113 — 159, год. 1924.

извършва, когато почва утайване на хрущелно вещество въ присадката. Ако присадката на новото си място има отклонение 135 градуса от нормалното, то регулацията се извършва пакъ чрезъ завъртване въ обратна посока до 0 градуса, но явлението се придружава съ тенденция къмъ удвояване.

При отклонение 180 градуса кракътъ вече не се завъртва, но се диференцира така, че гръбната страна на присадката става коремна и коремната – гръбна (по този начинъ кракътъ дохожда въ съгласие съ новото си място и положение). Колкото се отнася до симетрията, то присадениятъ отъ лѣва страна дѣсенъ кракъ става лѣвъ т. е. прѣститѣ сж наредени както при лѣвъ кракъ.

Ако отклонението при присаждането е 225 градуса, тогасъ кракътъ претърпѣва завъртване въ обратна посока, додето дойде до положение 180 градуса, и както по рано, дава лѣвъ кракъ. Изобщо това явление се усложнява отъ удвояване.

Когато зачатъкътъ е присаденъ съ жгълъ 270 градуса, тогасъ той прѣтърпѣва завъртване 90 градуса въ сжщата посока, въ която е станало отклонението, додето стигне до нормалното си положение. Обаче по нѣкой пжтъ той прави завъртване 90 градуса въ обратна посока на отклонението. додето стигне до положение 180 градуса. Въ последния случай, ако гръбо-коремната ось на крайника не е още напълно диференцирана, фиксирана, то се получава лѣвъ кракъ (отъ лѣва страна), както при предишнитѣ случаи. Но ако гръбо-коремната ось е вече напълно диференцирана, то се получава десенъ кракъ (отъ лѣва страна), но дланята е обръната нагоре. Това е кракъ обрънатъ съ гърба надолу. При хетеротопичното присаждане имаме приблизително сжщитѣ явления на регулация, макаръ и малко по-непѣлни и почти винаги усложнени съ удвояване.

Както при опититѣ на Харисонъ и Брандъ, така и тукъ виждаме ясни случаи на прѣко приспособление, понеже това саморегулиране не се е добило чрезъ естественъ подборъ. Кога е имало въ естествения си животъ животното такива присаждания?

Нека направимъ анализъ на горнитѣ случаи. При всички горни случаи завъртването на присадката не е произволно, но винаги се избира най-късия и най-добрия пжтъ, за да заеме крайникътъ положение по-близо до нормалното при по-малко изхарчване на енергия. Напр. ако отклонението на присадката е 90 градуса, то това положение е еднакво далечъ отъ 0 и 180 градуса. Тукъ става завъртване въ обратна посока до 0 градуса. Така се спестява повече енергия, понеже крайникътъ ще дойде напълно въ нормално положение. А ако присадката отъ положение 90 се завърти до положение 180 градуса, тогасъ щѣше да трѣбва да се направи и друга регулация т. е. гръбната страна да се видоизмѣни въ коремна и коремната въ гръбна.

Ако отклонението е 135 градуса, пакъ става завъртване въ обратна посока. Защо? Макаръ и пжтътъ да е доста дълъгъ — 135 градуса, но така се спестява труда да се видоизмѣнява гръбната страна въ коремна и обратно.

Интересенъ е случаятъ, когато отклонението на присадката

е 225 гр. Въ този случай положението ѝ е такъво, че тя е по-близо до положение 180 градуса, отколкото до положение 360 (0) градуса. Ето защо присаденият крайникъ се завъртва на 45 градуса въ обратна посока, додето стигне до положение 180 градуса. Тукъ се прави изборъ между две евентуалности: ако се направи завъртване въ права посока до 0 градуса, ще трѣба да се измине дълъгъ пътъ. А ако се направи обратно завъртване до 180 градуса, ще трѣбва да се измине сравнително по-късъ пътъ: само 45 градуса, но затоа ще трѣбва да се направи и втора регулация: грѣбната страна трѣбва да се видозимѣни въ коремна.

Виждаме, че когато положението е 135 и 225 градуса, имаме различни начини на постъпване. Забелѣзва се значи едно колебание въ организма. Това е обяснимо, като се знае, че удобството въ едно отношение се нарушава отъ неудобство въ друго отношение. Може би и завъртването въ една посока да е по-удобно за организма, отколкото въ друга посока.

Ако отклонението е 270 гр., то разстоянието до положение 0 и 180 градуса е еднакво: 90 градуса. Обаче ако се завърти присадката до положение 180 градуса, губи се малко повече енергия, понеже ще трѣба още малко енергия, за да стане коремната страна грѣбна и обратно. А при завъртване до 0 градуса, веднага се дохожда до нормално положение. Тукъ има едно колебание: животното прибѣгва въ нѣкои случаи къмъ единия начинъ, въ други случаи — къмъ другия. Обаче се предпочита положението 0 гр. и въ повечето случаи става завъртване къмъ 0 градуса.

Може да се направи анализъ и по въпроса: кога има удвояване? Ще се види, че удвояване има въ тѣзи случаи, когато положението, въ което е присаденъ крайника, е неудобно и съ сравнително по-голѣми усилия той би могълъ да се възвърне въ нормалното си положение, т. е. съ изхарчване на голѣмо количество енергия. Ето защо тогасъ се явява тенденция, вмѣсто да се измѣни положението на присадения крайникъ, да се образува въ нормално положение съвсемъ новъ крайникъ и той да замѣсти присадката. Така е при положение 135 градуса. Въ този случай завъртването отъ 135 до 0 градуса е голѣмо; значи изисква се доста голѣмо усилие. Ето защо организмътъ се колебае, дали да направи такова усилие (да завърти крайника) или да образува съвсемъ новъ крайникъ въ нормално положение. Сжщото колебание се забелѣзва и при положение на присадката 225 гр.: вѣрно е, че завъртването е само 45 градуса, значи не е голѣмо, но следъ това ще трѣбва организмътъ да прави нови усилия за да се видоизмѣни грѣбната страна въ коремна. Ето защо и тукъ има тенденция къмъ удвояване.

Другъ въпросъ. Защо при хетеротопичното присаждане имаме по-чести случаи на раздвояване? Много лесно обяснимо, ако се поставимъ на гледището на целесъобразността. Въ този случай, понеже присадката е въ съвсемъ неудобно мѣсто и положение (не само че не е въ нор-

мална посока, (но не е и на нормалното си място върху тѣлото,) то видоизмѣнението му въ нормаленъ крайникъ би коштувало сигурно повече енергии на организма, отколкото образуването на новъ крайникъ. Ето защо тукъ има колебание, действуване и по двата начина: завъртване и удвояване. Като че ли организмътъ не се е решилъ окончателно, кое му е по-изгодно.

Тукъ пакъ, както при опититѣ на Харисонъ, се вижда ясно, че приспособлението е прѣко, и отъ друга страна, то е най-целесъобразно. А когато приспособлението е целесъобразно и се изключва действието на подбора, очевидно е, че трѣбва да се приеме една вътрешна сила въ организма, и тази регулативна сила да не е механична, а разумна, защото резултатитѣ отъ тая саморегулация сж винаги разумни. Значи и отъ тѣзи опити идваме до заключението, че трѣбва да се приематъ въ организма разумни сили.

Но този въпросъ има и друга страна: независимо отъ сравнението на разнитѣ случаи, завъртването само по себе си има голѣма теоретична важностъ. Какъ, съ какви средства организмътъ още преди функционирането на крайника извършва това завъртване? Самото завъртване, независимо отъ всички горни разсждения, говори за една вътрешна регулативна сила.

4. РЕГЕНЕРАЦИЯ НА ОЧНАТА ЛЕЩА.

Този опитъ е направенъ отъ Густавъ Волфъ въ 1898 г.*) Той е получилъ регенерация на лещата въ окоето на тритона. Японскиятъ зоологъ Шиканозике Огава въ 1921 год. получилъ регенерация на лещата у *Diemyctylus* .**) Никога въ естествения животъ на животното не се е отстранявала лещата отъ окоето му. Значи при тѣзи опити животното е при условия, въ които никога до сега не е било поставяно. Значи подборътъ очевидно не е ималъ възможностъ да дѣйствува. Значи тукъ се изключва всѣко целесъобразно реагиране, плодъ на подбора. И при все това организмътъ реагира целесъобразно на новитѣ условия, при които е поставенъ: той регенерира лещата. Това вече доказва, че регенерационната способностъ не е плодъ на естествения подборъ, както твърди Вайсманъ. Споредъ него регенерационната способностъ на даденъ органъ сж добили тѣзи видове, въ чийто животъ често се среща откъсване или повреждане на този органъ; и тогасъ естеств. подборъ е ималъ случая да дѣйствува и да изработи тая способностъ. Значи споредъ него способността за регенерация е добита като приспособление чрезъ естественъ подборъ и затова тя се е изработила самостоятелно у разнитѣ животни и растения. Вайсманъ казва, че само тогасъ ще се съгласи да признае регенерационната способностъ за основна сила на живото вещество и че организмътъ като

*) Вижъ изложението на опита въ статията „Нѣколко думи за окулната биология“ въ сп. „Житно Зърно“, год. II, кн. 5 — 6.

**) Вижъ Journ. Exper. Zool 33 томъ, стр. 395 — 408, 1921 год.

единъ кристалъ пакъ се възобновява при нараняване, когато се докаже целесъобразна регенерация на органи, които въ естествено състояние не се нараняватъ.

Обаче има такива опити. Единъ отъ тѣхъ е регенерацията на лещата. Въ 1898 г. Е. А. Шулцъ е правилъ опити върху регенерацията на паяцитѣ*). Той пререзалъ крака на паяка не въ нѣкоя става, но между две стави, напр. въ средата на пиццала или на нѣкое стѣпално членче, т. е. въ такива мѣста, които въ никой случай не могатъ да бждатъ предназначени да дадатъ нови крайници чрезъ естественъ подборъ. И при тѣзи опити кракътъ на паяцитѣ регенерира. Пжибрамъ доказва сжщото за ракообразнитѣ. Трудно е да се предположи, казва Е. А. Шулцъ, че способността да се регенерира крака между две стави се е изработилъ у типа членестоноги. и много е вѣроятно, казва той, че тая способностъ трѣбва да се отнесе къмъ първичнитѣ свойства на живото вещество. Шулцъ казва: **) „Регенерацията на вжтрешнитѣ органи у грѣбначнитѣ, която Вайсманъ отхвърляше, сега стои вѣнъ отъ всѣко съмнение. Ако регенерационната способностъ е основно свойство на живото вещество, то вследствие на специализацията на тѣканитѣ, тя може да се ограничи въ този или онзи органъ, може да прѣтърпѣва всѣкакъвъ видъ вторични приспособления, но потенциално винаги трѣбва да присжтствува. По нѣкой пжтъ може да има пречки за регенерацията, както напр. у много членестоноги пречи за това присжтствието на твърдата хитинена покривка. Като признаемъ регенерационната способностъ за първично свойство на живото вещество, ние, разбира се, се отдалечаваме отъ обяснението на жизненитѣ явления, което ни дава принципътъ на естествения подборъ. Но това не е единственото явление, което е необяснимо чрезъ борбата за сжществуване. Редъ открити въ последно врѣме регулативни явления не се подаватъ на обяснение чрезъ този принципъ. Тукъ се отнася приспособимостъта на отдѣлния организъмъ къмъ новитѣ условия на сжществуване: бързината, съ която се извършва това приспособяване, не може да се обясни съ естествения подборъ.“

5). ОПИТИТѢ НА ШУЛЦЕ.

Регенерация на ганглий у салпата (*Ciona intestinalis*) е наблюдавана отъ Л. Шулце. ***) Салпата регенерира ганглия отъ перибранхиалния епителъ, безъ всѣкакъвъ намекъ за образуване на инвагинация (вдаване на кожата) и безъ регресивна метаморфоза следъ това, — метаморфоза, тѣй характерна за развитието на нер-

*) Вижъ „Наблюденія надъ регенераціей у червей“, отъ Е. А. Шульцъ, 1904 година.

**) Сжщо.

***) Вижъ Е. А. Шульцъ: „Наблюденія надъ регенераціей у червей“ 1904 година.

вната система у мантийнитѣ. Тукъ пакъ имаме прѣко приспособление, понеже способността за регенериране ганглия едва ли може да бжде придобита чрезъ подборъ, защото мжно е да се предположи, че този видъ често е получавалъ наранявания тъкмо въ тази частъ на тѣлото.

Щомъ веднажъ се установи, че регенерацията е първично свойство на живото вещество, тогасъ се отварятъ редъ важни проблеми отъ голѣмъ теоретически интересъ. Една отъ тѣхъ е: какъ организмътъ по най-целесъобразенъ начинъ намира при случай на регенерация именно най-изгодния и най-късия начинъ на регенерация; когато се регенерира органъ, който не е балъ откъсванъ въ естественото състояние на животното, при най-трудни и неочаквани случаи регенерацията става по най-целесъобразния начинъ, който може да се мисли. Напр. лещата у тритона се регенерира отъ ириса, а ганглия у салпата отъ перибранхиалния епителъ. При регенерацията се използватъ околнитѣ тъкани и то тъкмо тѣзи отъ тѣхъ, които съ най-малко изразходване на енергия и време би регенерирали органа; и начинътъ, пжътъ на регенериране е пакъ най-изгодния за организма.

Целесъобразността въ начина на регенерирането — това е онзи важенъ фактъ, който пакъ говори заедно съ много други факти, че животътъ не може да се сведе къмъ механическитѣ сили. Щомъ при обяснение целесъобразния начинъ на регенерацията изключимъ действието на ест. подборъ, ние съ това значи изключваме механическото обяснение на целесъобразността въ случая. Значи и тукъ пакъ трѣбва да дойдемъ да признаемъ въ организма единъ вътрешенъ факторъ отъ психично, разумно естество.

6). ЛЪЖЛИВА СТАВА (ПСЕВДАРТРОЗА).

Случаитѣ, наблюдавани при изкълчване представляватъ добъръ примѣръ за прѣко приспособление *). При изкълчване на една костъ старата ставна кухина изгубва своята хрущелна обвивка тогасъ, когато на мѣстото, което сега е въ контактъ съ главата на костъта се образува нова става (псевдартроза), повече, или по-малко свършена. Образува се една кухина, която се покрива съ хрущѣлъ, после се появяватъ ставни лигаменти, появява се синовиална торба, и счупениятъ членъ може за напредъ да извършва движения.

Сжщо така и при напречно счупване на костъ може да се образува фиброзна псевдартроза отъ съединителна тъканъ, която образува една ставна кухина.

Целесъобразното реагиране при този случай пакъ не се поддава на механическо обяснение.

(следва.)

*) Вижъ „La genèse des espèces animales“ отъ L. Cuénot, 1911 г.

Живиятъ огънь.

Нийдѣ никого нѣмаше Земру на свѣта: още невръстно дѣте и осиротѣ. Но нали Богъ никого не оставя, и него не остави, прибра го единъ овчаръ при себе си и Земру отрастна въ балкана — едъръ и снаженъ като бороветъ на роднитѣ гори.

Добъръ бѣше стариятъ овчаръ — и добъръ и уменъ. Па и какви приказки знаеше: почнѣше ли да разправя — нѣма свършване. Пъкъ какъ разправяше! Като го слушащъ, сѣкашъ виждашъ каквото ти говори. Та често Земру, като го слушаше да разправя за вили-самовили, за русалки и самодиви, току се озърташе въ гората — сѣкашъ ги вижда да бродятъ срѣдъ дърветата или да виятъ хора по самодивски хорища. А денемъ, кога скиташе изъ дебри и усои, не му излизаха изъ ума Змеюви сараи и току надничаше въ тъмнитѣ пещери да зърне огненитѣ очи на Змея Огняна. А пъкъ какъ му се щѣше да намѣри Жива вода — само да намѣри, и ще трѣгне по свѣта болни да лѣкува, на хората да помага, здраве и младина да имъ дава. Или по нѣкой пѣтъ му се чинѣше, че като ония безстрашни юнаци, дѣто въ приказкитѣ се разправя, трѣгва да се бие съ Ламята и съ единъ само замахъ ѝ отсича седемьтъ глави — защо да мжчи хората, водата имъ да запира, отъ жажда да ги мори. . .

И единъ день отъ върха на родния балканъ, когато зърна далече долу въ равнината града, който бѣше столица на онова царство, стори му се, че града се бѣше свилъ като златна Ламя и сѣкашъ чака да и излѣзе насрѣща юнакъ спроти силата ѝ. Трепна младото сърце на Земру, трепна въ желба животъ и сила да изпита. И рече си да слѣзе въ града.

Ламята го погълна и Земру се видѣ дребенъ, дребенъ, като пѣсъчинка срѣдъ хорската гмежъ. Стори му се, че и той стана една отъ луспитѣ по голѣмата снага на Змея. Луспа, която се мѣсти отъ едно мѣсто на друго. И цѣлата му снага изходи Земру: и на главата му лъщѣ, и на седемьтъ му глави, па и на опашката му бѣше. Кждѣ ли не живѣ Земру въ града, какво ли не работи, какво ли не изпита, кждѣ ли не влиза — отъ царския дворецъ до тъмницата. И много видѣ, много научи, много му пати главата. Изпита отъ край до край животъ на хората — и радостта имъ и бѣдитѣ имъ, и черната имъ неволя. Видѣ той, че въ прѣстенитѣ на Змея хората не виждаха бѣлъ день, ни миренъ залъкъ: все борби, все разпри, все раздори. Единъ другъ се мамятъ, единъ други се насилятъ, единъ други се избиватъ — като че ли не сж братя, и като че ли нѣма за всички и животъ и благо. И на Земру се струваше, че хората сж плѣнени огъ златния Змей съ многоцвѣтнитѣ луспи. Мръдне Змея гъвкава снага, а луспитѣ заблѣстятъ, заискрятъ се, мѣнятъ ли се мѣнятъ ония ми ти шарки и бои — като ги гледашъ, да се не нагледашъ. За мърдатъ и хората — одному се сторило, че луспата дѣто стои нѣкой другъ е по-едра, по-лъскава, сѣкашъ чисто злато и скъпоцѣнни камъни. И хайде, загъпли, забори се, заналита. Ала тък-

мо се домогне до нея, току вижъ Змея пакъ загърчилъ гъвкава снага и всичко се разпръсва като димъ, лъжа било! Пакъ помръдне Змея и заиграватъ ярки отражения и измамливи образи. Хайде пакъ се раздвижватъ хората, пакъ започватъ да налитатъ — негли тамъ, на онази луспа, по-близо до главата ще е вече щастieto. Не, не на тази глава, на другата! И борятъ се и единъ други се насилватъ и единъ други се избиватъ. А отъ тѣхнитѣ грѣхове се храни до насита Змея, че туй му е храната. И ей, разчеква пасть слѣдъ пасть, проточва седемъ червени езици и ближе човѣшка кръвъ, пролѣта отъ братска ржка — — —

Ето, на едната глава, по едритѣ и лѣскави луспи, лъщатъ царски корони, изправятъ се прѣстоли и се чупятъ отраженията на дворци и чертози. А около тѣхъ, блѣската мечове на пълководци, меки кресла на царедворци, ниятъ се една по друга гледки на шумни пиршества, мѣркатъ се знаци на слава и почестъ.

Ето на другата глава, луспа до луспа блести и разнася яркитѣ бои на свещеннишки одежди и корони, владишки прѣмѣни и златни кръстове. По луспитѣ блестятъ идоли, мержелѣятъ се образи рисувани на дърво, прѣдъ които се кланятъ и струватъ метани дребни люде, заслѣпени отъ измамливитѣ блѣсъци. И въ тъмнитѣ гънки на Змейовата снага се борятъ хора за златни корони, пѣстри одежди и външни знакове на властъ надъ съвѣсти и души.

Ето и третата глава, четвъртата — една отъ друга по-блѣскави, по-съскащи проточватъ червени езици да погълнатъ своята кървава храна — — —

И единъ день, когато Земру бѣше попадналъ на крайчеца на змейовата опашка, на една нищо и никаква луспа, нѣкаква невидима сила сѣкащъ нападна Змея. Загърчи се той, заизвива се, засумтѣ и съ лютъ замахъ изви опашка да се брани. А Земру отхвъркна отъ опашката, както отхвърква камъкъ отъ прашка и падна наземи, ни живъ, ни мъртавъ. Когато се свѣсти и отвори очи, видѣ да стои до него единъ човѣкъ, тихъ и спокоенъ като бороветѣ на роднитѣ гори. Той го погледна кротко и му каза:

— Ти тръгна съ ламята да се боришъ, но пилъ ли си отъ Живата Вода и пламтѣлъ ли си въ Живия Огънь? Който пие отъ Живата Вода не ожаднява, и който е горѣлъ въ Живия Огънь гори но не изгаря, а просвѣтва!

— Кажй ми, попита Земру, дѣ да намѣря Жива вода и Живъ Огънь да се потопя и да просвѣтна?

— Видишъ ли тази тѣсна пѣтека. Тръгни по нея. Тя ще те изведе въ планината. Като тръгнешъ нагорѣ ще намѣришъ една колиба. Тамъ ще видишъ единъ старецъ. Той ще ти каже що е и какъ се намира Живия Огънь.

— — — — —

Земру заживѣ при стареца на Планината. Помагаше му и се учеше. Той всѣки день очакваше да му каже той нѣщо за Живия Огънь. Все за него мислѣше, сѣкашъ му бѣ оживѣлъ на сърцето. Ала мждрецътъ мълчеше. За друго и говорѣше и не, но за Живия Огънь и жбъ не обѣлваше. А Земру всѣки день

съ душа очакваше. И единъ день му дотегна туй очакване напусто, па крайна глава и заби изъ планината.

„Като камъкъ ми тежи неговото мълчание, мислѣше си Земеру, запършилъ низъ стръмната лжека. Защо ми не казва дѣ имѣ живъ Огънь? Ето, тамъ въ града, въ прѣстенитѣ на оня Змей се гърчатъ въ неволя човѣцитѣ, плоди се и се множи грѣха и по-яжда живота на сума свѣтъ. Не види ли Богъ, защо не прати огънь и жупель да го изгори. Охъ, камъ и азъ да изгорѣхъ! А дѣ е Живиятъ Огънь? „Който гори въ него не изгаря, а просвѣтва“ — още помня думитѣ на оня човѣкъ, който ме напъжти тукъ. Ужъ да ми каже той, мждреца въ тая планина, а той мълчи. Като камъкъ ми заседна на душата неговото мълчание . . . Но нали е тѣй, и азъ камъкъ ще стоваря прѣдъ неговата врата — да му задрѣстѣ изхода“.

И съ гнѣвна крачка се извърна Земеру и се запъжти надолу къмъ колибата. Па емна единъ едъръ камъкъ и го търкули прѣдъ вратата на колибата — — —

А мждрецътъ имаше и друга врата въ колибата си. Той излѣзе вѣнъ, спрѣ прѣдъ камъка, погледна го и се усмихна. Па съ бързи крачки влѣзе пакъ въ колибата, взе чукъ и рѣзецъ на ваятель, седна прѣдъ камъка и съ майсторска ржка извая една хубава статуя. Отъ неодѣлания камъкъ и поменъ не остана: той скоро се прѣвърна въ красива статуя, която изглеждаше като жива.

Когато привечеръ, изходилъ стръмнитѣ пътеки на гнѣва, Земеру се върна, неговиятъ учитель му подари хубавата статуя...

Звѣздитѣ бавно изгрѣваха въ небето и въ планината мълчанието ставаше още по-дълбоко.

Съ треперящи ржцѣ пое Земеру статуята, но мигомъ го обхвана шеметъ. Отъ иай-напрѣдъ му причернѣ прѣдъ очитѣ, ала лека полека започна да му просвѣтва и най-послѣ той навлѣзе въ една ясна, бѣла, много бѣла свѣтлина. И видѣ: далечъ прѣдъ него пламтѣше Живия Огънь и изпущаше кротко сияние. И ето до Огъня застана единъ ангелъ. Той се приведе, взе нѣщо и го хвърли въ Огъня. И Земеру съ уплаха видѣ разни чудовища, грозни и безобразни, какъ полетѣха въ огъня — и затвори очи. А единъ гласъ му прошѣлна: „Това сж човѣшкитѣ пороци и грѣхове, вижъ!“ Кога Земеру отвори очи, що да види — Живиятъ Огънь лумна още по-силно и въ неговия пламъкъ затрептѣха лъчезарно-свѣтли духове, цѣфнаха и засияха алмазни цвѣтя и се сипнаха многоцвѣтни скъпоцѣнни камъни ккто звѣзденъ рой. А прѣзъ това врѣме ангели пѣха: „Богъ е Любовь“. И докато тѣ пѣха, нѣщо чудно ставаше: свѣтлината, въ която той стоеше цѣла оживѣ, затрептѣха свѣтли духове и всички купно запѣха:

Ний ще ходимъ въ тоя пжтъ

На Свѣтлината,

Въ която царува Божията Любовь.

— — — — —

Когато Земеру отвори пакъ очи, видѣ се приседналъ на единъ камъкъ и до него седѣше мждреца — спокоенъ и тихъ. Звѣздитѣ грѣха надъ тѣхъ, а въ планината царуваше свещена тишина.

Тогава мъдрецът отвори уста и рече:

— Заслѣпенъ отъ грѣха, ти бѣ помислилъ, че Богъ не вижда, страданията на хората, че ги е забравилъ. Ала Богъ всичко вижда, всички болки и страдания вижда, всички стенания и въздишки чува. Ехъ да можеха хората да проникнатъ дълбоко въ свѣта, да проникнатъ дълбоко въ природата, тѣ щѣха да видятъ едно такова велико страдание, за което тѣмъ и прѣзъ умъ не имъ минава. А Богъ всичко вижда и тихо и спокойно гледа. Но не само гледа, а работи, работи: едного лѣкува, друго лѣкува, тозъ прѣвързва, оня прѣвързва, утѣшава, облекчава, подига, укрѣпва. Съ хиляди и милиони години Той работи, дава животъ на всички души, а хората като сж слѣпи, сж повѣрвали въ лъжата на своитѣ слѣпи духовни водачи, че Богъ седѣлъ на нѣкакъвъ голѣмъ-голѣмъ прѣстолъ и оттамъ управлява съ прѣста си. Не, не е така. Навсѣкждѣ и непрѣкъснато работи живия Господъ, вѣчно Будниятъ, който никога не спи. Неговата любовь прониква навсѣкждѣ като Живъ Огънь и до каквото се допрѣ — оживѣва и просвѣтва. Едно нѣщо има въ Божията Любовь, което въ никоя друга сила на свѣта го нѣма: то е че и най-ужасния порокъ, който сжествува въ свѣта, хвърли ли се въ тоя огънь на Любовта, мигомъ се прѣвърща въ скжпоцѣненъ камѣкъ. Нѣкои питатъ защо сж грѣховетѣ и страданията. Любовьта иска да направи отъ тѣхъ скжпоцѣнни камѣни. Скжпоцѣнни камѣни, съ които Господъ ще накичи главитѣ на своитѣ дѣца. Тѣ плачатъ и викатъ сега: „Защо е това голѣмо нещастие, което ме сполетѣ?“ Въ бждаще то ще е единъ алмазъ, който ще грѣе на твоята глава или на главата на твоитѣ ближни. Любовьта прѣвърща всички грѣхове, всички страдания и скърби. Тя върши това съ вълшебна сила. Умраза ли е, завистъ ли, съмнѣние ли, всичко това се събира отъ ангелитѣ и единъ день като дойде любовта, ще бжде хвърлено въ нея. И отъ единия край до другия ще потекатъ най-хубави питиета, ще се явятъ най-сладки плодове и ще се питатъ хората: отдѣ дойдоха всички тия блага? Отъ грѣховетѣ и страданията на хората дойдоха. Па и тѣ самитѣ, потопени въ живиятъ Огънь на Любовта, ще горятъ въ него, безъ да изгарятъ, и ще просвѣтнатъ за Новъ Животъ“.

Земру слушаше унесенъ думитѣ на мъдреца за Живия Огънь и му се струваше, че слуша приказка, както прѣди онова, което видѣ му се стори сънь.

Ала нѣщо дълбоко въ душата му казваше, че онова което сега е приказка нѣкога ще бжде, и туй, което днесъ е сънь, утрѣ ще стане явѣ.

Георги Томалевски

ПРОБУЖДАНЕ.

Азъ чухъ гласа на твоята флейта въ ранния часъ. Дърветата бѣха оржсени отъ утринната влага и първитѣ лжчи на слънцето играеха въ тия бисери.

Твоятъ гласъ ме позова, и азъ разкрихъ прозорцитѣ на моята стая. Ароматъ нахлу въ нея, нахлуха пѣснитѣ на събуденитѣ птички и радостта, що идваше отъ синьото небе. Деньтъ ме поздравя и азъ му отворихъ.

Колко ли още щѣхъ да чакамъ съ спуснати завѣси, ако да не бѣ тоя гласъ! Може би дълго още щѣхъ да мисля че е нощъ, нѣмаше да разпозная свѣтлината, защото тежки завѣси ме отдѣляха отъ деньтъ.

Твоятъ зовъ ме призова. Гласътъ на твоята флейта долетѣ изъ подъ зеленитѣ овошки, и ми показа мелодията на разбудената радостъ, която чакаше предъ моя прозорець.

Благословенъ да бждешъ ти и твоята медногласа флейта. . . .

Отъ тоя день азъ наченахъ да дишамъ въздуха на свѣжата градина. Отъ тоя день дърветата ме поздравляваха, като наглеждаха леко кичеститѣ гранки; вишната изсипа на главата ми купъ отъ бѣлитѣ си цвѣтове, а косътъ сѣкашъ ми изрече нѣщо познато съ своя звънакъ вיקъ.

Отдалеко планината като синкавъ великанъ, смълчанъ въ своята размисль видѣ ми се позната, и азъ разбрахъ защо сж устремени вършнитѣ ѝ високо, въ синьото небе.

Отъ тоя день разбрахъ защо съмъ роденъ

Кой те прати при моя прозорець въ ранния часъ? На слухи ли изсвири утриния зовъ, и знаеше ли ти, че той подстѣща за това, че нощта е сбрала своитѣ крилѣ, и синята усмивка на деня ни чака да разкриемъ прозорцитѣ на душната си стая?

Благословенъ да бждешъ ти и твоята медногласна флейта! . .

Азъ имахъ много накити въ своята стая. Тѣ стояха мълчаливи, мъртви сѣкашъ, и по тѣхъ не трепкаше играта на сутринния лжчъ. Сега тѣ оживѣха, и по тѣхъ се движи седмобагратата джга. Имахъ много книги, но никоя отъ тѣхъ ми не показва, това което видѣхъ написано върху лицето на утрото, презъ което ме извика гласа на твоето привѣтствие.

Азъ често те виждамъ въ своитѣ сжнища, виждамъ те срѣдъ дърветата на миризливата градина, срѣдъ цвѣтовете на пролѣтътa, и ми се струва твоята пѣсенъ я подеха всички птици.

Твоята ржка разклаща кичеститѣ клони, кога вървя низъ тѣхъ, твоята ржка изсипа купъ отъ бѣли цвѣтове на вишната връхъ мене.

Отъ тоя день азъ чакамъ те буденъ всѣка утрина. Ти прѣминавашъ прѣзъ разцвѣтѣлата градина и шумътъ на твоитѣ леки стжпки се покрива съ шумътъ отъ трепкащитѣ листи,

Тебе поменавамъ въ своя разговоръ съ Вѣчността.

Благословенъ да бждешъ ти, и твоята мѣдногласа флейта.

Рабиндранатъ Тагоръ.

ИЗЪ „FRUCHTLESE“

*

Когато живота ми бѣ още младъ, когато приличаше на цвѣтъ и пролѣтния вѣтръ съ молящъ гласъ идваше на неговата врата, тогава той отрони волно нѣколко листа отъ своето обилие, безъ да почувствува загуба.

Сега, когато отмина младостта, живота ми е като плодъ, който нѣма нищо лишно, и който чака да се даде съ пълната тежина и сладостъ.

*

Празникътъ на лѣтото дали е само зарадъ прѣснитѣ цвѣтове, а не и за засъхналитѣ листи и увѣхналитѣ чашки?

Мелодичниятъ припѣвъ на езерото дали е само въ въздиганитѣ се вълни. Не пѣе ли той съ вълнитѣ, които падатъ?

Скжпоцѣнни камъни сж втжкани въ килима, на който стои моятъ царъ, но има и много търпеливи киски, които очакватъ допирането на ногата му.

Малцина сж мждрецитѣ и великитѣ що седятъ наоколо моятъ господаръ, но той има въ ржцѣтѣ си всички скромни, и мене направи свой слуга.

*

Азъ се пробудихъ и заедно съ утрото, намѣрихъ неговото писмо.

Не зная що казва той, защото не умѣя да чета.

Азъ ще оставя на мира при своитѣ книги мждрия, не ще му додѣвамъ, защото кой знае, дали и той ще може да ми го прочете.

Нека остане то сега на моето чело, нека притиска сърцето ми

Когато ще настѣпи тихата нощъ и звѣздитѣ ще възлѣзатъ една слѣдъ друга, азъ ще го раздипля на своя скутъ и безмълвно ще очаквамъ.

Шепнешитѣ листя ще ми го прочетатъ, шумливия потокъ ще ми го изпѣе, и седемтѣ мждри звѣзди ще ми го разкажатъ отъ небето.

Азъ не мога да намѣря това, което диря. Не мога да проумѣя това що трѣбва да чета, но това не прочетено писмо, направи лекъ моя товаръ, и прѣвѣрна въ пѣсень моитѣ мисли.

*

Една шепа прахъ можеше да покрие твоята рисунка тогава, когато не разбирахъ нейното значение.

Сега, когато съмъ по-мждръ, азъ го откривамъ въ всичко, у което по-прѣди го не виждахъ.

То е изписано по листята на дърветата, вълнитѣ го плискатъ изъ шумящитѣ пѣни; планинитѣ го пазятъ високо въ своитѣ вършини.

Азъ имахъ отвърнато лицето си отъ тебе, криво държахъ гвоята рисунка и затова не разумѣвахъ нейното съляръжание.

*

Кждѣто пжтищата сж направени, тамъ азъ загубвамъ моята пжтека.

Въ ширнитѣ води, въ синьото небе нѣма слѣда на друмъ. Слѣдата е затрита отъ лѣтежа на птицитѣ, отъ огъня на звѣздитѣ и отъ цвѣтята на странствуващитѣ годишни врѣмена.

И азъ питамъ моето сърце, дали кръвта му носи съ себе си мждростъта на невидимия пжтъ.

*

Прѣвелъ: Г. Т.

Синитѣ очи.

Бѣхъ при единъ Великъ мждрецъ ; питахъ го за пжтя къмъ Истината, която дълго врѣме дирѣхъ. „Ти не би могълъ да намѣришъ пжтя на Истината, ми отговори Той, докато гледашъ на нѣщата съ твоитѣ обикновенни очи. Твоитѣ очи трѣбва да станатъ сини, за да можешъ да разберешъ Истината ! А сини могатъ да станатъ очитѣ ти само тамъ, гдѣто е вѣчно синьо. Небето е единственното мѣсто гдѣто може да стане това, защото е вечно синьо и защото небето и звѣздитѣ сж очитѣ на Бога. Богъ гледа на нѣщата само посрѣдствомъ истината — небето е истината !“

„Синия цвѣтъ, продължи мждрецътъ има едно велико свойство : той не пропуска прѣзъ себе си всички нѣща. Всичко лошо, некрасиво и неразумно не могатъ да минатъ прѣзъ синия цвѣтъ и затова, когато Господъ гледа прѣзъ синьото небе, Той вижда само доброто, красивото, Разумното въ живота на сщществата. А това е лесно за разбиране. Синиятъ цвѣтъ пропуска прѣзъ себе си само това, което еднакво трепти като него. Всички нѣща, които ние виждаме не сж такива, както тѣ ни се струватъ. Всичко се движи, всичко трепти ! Ние долавяме само грубото движение на нѣщата и си мислимъ, че тѣ сж това. Въ сжщностъ, онова, финното трептение, великото, възвишеното, ние неможемъ да доловимъ съ нашитѣ днешни очи, а то е Истината. Трѣбва очитѣ ти да станатъ сини, за да могатъ да я доловятъ ! А твоитѣ очи могатъ да станатъ сини само на небето, мѣстото на вѣчната синевина — очитѣ на Бога ! Твоитѣ очи трѣбва да станатъ Божественни очи !“

Още едно велико свойство иматъ синитѣ очи. Това е, че тѣ като погледнатъ нѣкого, ако въ него не сж събудени великитѣ добродѣтели на човѣшката душа, тѣ се събуждатъ и проявяватъ.

Блаженъ този, който бжде погледнатъ отъ синитѣ очи на Бога, защото това е начало да станатъ и неговитѣ очи сини !“

Ели.

В Ъ С Т И.

РЕВОЛЮЦИЯТА ВЪ ХИМИЯТА. Между учените на запад се води доста оживен споръ върху прийо-митѣ и методитѣ на алхимицитѣ. За да се види, че тоя споръ е твърдѣ остъръ и горешъ, даваме мѣсто на слѣдното извѣстие, намѣ-рено въ сп. „La rose et croit“.

„Нашиятъ приятель J. Castelot има добрата идея да събере въ единъ томъ подъ общо загла-вие „Химическата революция“ — се-рията отъ статии, които той е пу-бликувалъ тукъ въ продължение на много години. Къмъ тази лична работа той е присъединилъ изуча-ванията напечатани било тукъ, било другагдѣ, въ които неговитѣ съ-трудници излагатъ, какъ тѣ сж до-шли по неговитѣ методи до резул-тати идентични на тѣзи, които той самъ добилъ.

Това сполучливо групиране по-зволи да се обхванатъ теориитѣ проповѣдвани отъ г. Жоливе Кя-стло по сжщина и откритията, ко-ито той направи, тъй като неговитѣ настоявания за една провѣрка на опититѣ му отъ страна на офи-циалнитѣ изследвачи бѣха напразни.

Класическата химия трѣбва да бжде ревизирана, ако г. Жоливе Кастло прѣдлага като достовѣренъ новиятъ фактъ, който поднася. Това не е твърдѣ сигурно. Нашитѣ фи-лософски системи сжщо така се клатятъ въ основата си. Никои не отрича, че събарянето имъ изъ ос-новѣ, би било само слѣдствие. Офи-циалнитѣ учени не искатъ това на никаква цѣна. По двѣ причини: пър-вата е, че тѣ мразятъ измѣненіята, каквито и да сж, и отъ кждѣто и да идатъ. Втората причина, която е много по-важна е, че нашитѣ официални учени никакъ не допу-счатъ, какво единъ човѣкъ, който не

е отъ тѣхната срѣда, може да на-мѣри това, което тѣ сами търсятъ безуспѣшно. Тѣ още по-малко до-пусчатъ, че ще го намѣри като от-хвърля тѣхнитѣ методи, мании и прѣдразсждѣци. И тъй г. Жоливе Кастло се хвали съ това, че не при-надлежи къмъ срѣдата на тѣзи го-спода; той е отдалъ истинската цѣ-на на тѣхнитѣ методи.

Тѣзи господа не подържатъ, че прѣвърщането на елементитѣ е уто-пия. По-точно да се изразимъ: тѣ не го поддържатъ вече. Работитѣ на Рамсай, на Ле Бонъ, на Кюри ги подбудиха да излѣзатъ най-сѣтне отъ това смѣшно положение. Про-чее, тѣ днесъ вѣрватъ, че прѣвър-щането е възможно. Така добръ вѣрватъ — и на това трѣбва да се обърне внимание — че тѣ сами ра-ботятъ за реализирането му. Да, самитѣ тѣ и това е всичко. Самитѣ тѣ купуватъ съ малкитѣ подаяния лаборатории, твърдѣ скѣпи и слож-ни електрически машини и се спит-ватъ да ги сложатъ въ дѣйстви-е, но тѣ съвсемъ не трѣгватъ Тогава вие разбирате, че тѣзи господа от-хвърлятъ както вчера цѣлата идея за прѣвърщането, и че тѣ се си-лятъ както днесъ да турятъ въ дѣй-ствие непокорни механизми за прѣ-ръщането сжщо така, както единъ независимъ изслѣдвачъ. Така е сж-що и съ науката за прѣвърщането. Г. J. Castelot вчера бѣше за тѣзи господа утопистъ, днесъ е единъ несржченъ химикъ. Той остава от-хвърленъ и до сега въ това отно-шение. Прѣвърщанесо не е реали-зирано. Тѣзи господа сами призна-ватъ, де тѣхнитѣ електрически чу-довища сж неспособни по причина на тѣхната слабостъ да го реали-зиратъ.

И тогава тѣзи господа се задо-

воляват да мислят, че прѣврѣщането, както тѣ ни го пишатъ, е възможно теоритически, но не-възможно практически, че то ще бжде реализирано единъ день, но отъ тѣхъ или тѣхнитѣ ученици благодарение на тѣзи електрически чудовища, тѣй като прѣдлагания методъ на г. Ж. Кастло имъ се вижда твърдѣ простъ, за да бжде цѣненъ.

Г. Жоливе Кастло съ своята книга не ни въвежда въ изслѣлванията, чрѣзъ които той ще може по-късно, много по-късно да се изясни. Той не е единъ книженъ химикъ, но на лабораторията, той не нарежда тъмни доказателства въ полза на своята система и противъ тази на другитѣ. Това, което той ни изнася, не сж празни разсѣждения, но единъ фактъ видимъ, осезаемъ, измѣримъ. На хората на Сорбоната и Институтъ, които обявяватъ, че прѣврѣщането ще бжде постигнато само отъ тѣхъ и отъ тѣхнитѣ електрически чудовища, още безсилни както тѣхъ, нашиятъ приятелъ противопоставя една непрѣодолима обективностъ. Той казва, че въ своето гърне посрѣдствомъ катализаторъ е прѣвърналъ сребро въ злато. Той прибавя, че този опитъ го е възпроизвеждалъ много пжти и винаги съ успѣхъ. Прибавя още, че слѣдъ като анализира добититѣ слитъци съ компетентни и ползуващи се съ довѣрие химици, послѣднитѣ сж засвидетелствували, че тѣзи слитъци съдържатъ злато въ измѣрими количества. Най-послѣ добавя, че има много други химици, които по-рано сж му засвидетелствували, прилагайки неговия методъ, че сжщо и тѣ сж сполучили да прѣвърнатъ сребро въ злато.

Такъвъ е фактътъ: сребро чрѣзъ катализата е пѣвърнато въ злато. Този фактъ е важенъ. Всички дооди на свѣта прѣдъ този фактъ

нѣматъ значение, колкото и отлични да се показватъ, били тѣ за или противъ. Фактътъ взема надмощие надъ всички съображения, защото никое съображение не би могло да създаде единъ фактъ, който не сжществува, или да унищожи единъ фактъ, когато той е.

Още по-малко е вѣрно, че човѣкъ на Академията и Сорбоната, уморенъ отъ сплетнитѣ, би могълъ да оправдае и тезата и доводитѣ, защото безплодното опровергаване е дѣло на такива хора. Доклади, рѣчи, каши, но това е много академично. Оставямъ теоритическата страна на книгата на г. Кастло на читателитѣ отъ Академията и Сорбоната. Нека разискватъ доводитѣ на г. Кастло, системата му, теоритѣ му. Нека докажатъ, че всичко е невѣрно, противно на науката, неоснователно. Нека докажатъ чрѣзъ „А“ плюсъ „В“ минусъ „С“ че никой, който се е въодушевилъ отъ такива схващания не ще прѣвърне никога нищо. Не съмъ азъ, който ще си губя врѣмето да имъ противорѣча, нито да ги чеша, защото опитахъ посрѣдственостъта на суетнитѣ имъ рѣчи. . . .

Това, което е важно въ случая, то е фактътъ, съ който г. Кастло формулира теоритѣ си. Фактътъ е който подкрѣпя и ще подкрѣпя читателитѣ на „Химическата революция“. Върху него привличамъ и непрѣстанно ще привличамъ вниманието на нашитѣ съмишленици на публиката и на авторитетитѣ на тази страна. И на единѣ и на другитѣ азъ казвамъ, че не е възможно тѣ да търпятъ по-дълго учениѣ на Сорбоната и Академията да останатъ глухи на зова, който имъ пращаме не въ полза на г. Кастло който нищо не иска и който нѣма нужда отъ нищо, но въ полза на едно откритие, което има вече мѣсеци стои прѣдъ вратата на тѣх-

нитѣ лаборатории (които сж и наши) и виждаме тази врата да остава упорито затворена. Нашитѣ съмишленици, публиката, авторитетитѣ на тази страна могатъ, ако искатъ, да принудятъ хората на Сорбоната и Академията, да отворятъ вратата за това откритие и да го изслѣдвагъ. Прѣдъ една такава дѣйствителностъ тѣзи господа се прѣкланятъ. Тѣ сж, нѣма защо да се сърдатъ, служители на страната. Тѣй като науката се състои отъ факти, които се нареждатъ и оставатъ, а не отъ си теми, които сж маловажни и си отиватъ заедно съ модата. Необходимо е, щото официалнитѣ учени въ служба на народа и заплащани отъ него да контролиратъ фактитѣ, които имъ се прѣдлагатъ, даже ако тѣзи факти ги стѣсняватъ. Веднажъ сж приели товарътъ да се произнасятъ авторитетно въ името на науката, тѣ нѣматъ повече право да се укриватъ прѣдъ изобрѣтателитѣ както сждиитѣ прѣдъ търсителитѣ

G Meunier.

ЧЕТВЪРТА ПЕДАГОГИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ ВЪ СВОБОДНОТО ВАЛДОРФСКО УЧИЛИЩЕ ВЪ ЦУТГАРТЪ.

Тя се е състояла отъ 25 до 30

мартъ т. г.. Главната тема на конференцията била: „Училищниятъ животъ на детето въ свѣтлината на окултната педагогика“.

Конференцията била открита отъ Албертъ Стефенъ, главенъ редакторъ на сп. „Гьотеанумъ“. По главни държани теми; Кристофъ Боу: „Първата училищна година“, Хайдебрандъ: „Развитието на паметята презъ училищния периодъ“. Юлия Лемертъ: „Ритъмътъ и музиката въ обучението“. Фр. Регелинъ: „Първоначалното обучение по геометрия“. Ернстъ Юли: „Красотата като възпитателка на юношата“ (изъ обучението по изкуството въ 15 годишната възраст) (съ свѣтливи картини). Д-ръ Легеръ: „Първоначалното обучение по химия“. Д-ръ Шайнъ: „Отношението между литературата и историята въ горнитѣ класове“. Д-ръ Колиско: „Какъ чрезъ обучението по естествознание може да се създаде презъ 16 — 18 годишна възраст една жива връзка между човѣшката душа и природата“. Била четена и окултната драма на Албертъ Стефенъ: „Хирамъ и Соломонъ“. Били изпълнени и евритмични игри въ Гьотеанумъ. Имало и изложба на предметитѣ, изработени отъ ученицитѣ.

Книжнина.

Получиха се въ редакцията слѣднитѣ списания, вѣстници и книги:

- 1). Педагогическа практика, кн. 1 — 5.
- 2). Учителска мисълъ, кн. 8.
- 3). Наука и Разумъ, кн. 5 и 6.
- 4). Възраждане, кн. 7.
- 5). Всемирна Лѣтопись, кн. 5.
- 6). Орфей, кн. 4.
- 7). Зовъ, кн. 3 и 4.
- 8). Витлеемска звѣзда, кн. 18.

9. Земя, кн. 5 и 6.
10. Есперантска младежъ, кн. 6.
11. Наковалня, бр. 17, 18.
12. Борба, въздърж. органъ, бр. 8.
13. Есперанто, бр. 18.
14. Къмъ Здраве, бр. 2, — 5, 6.
15. Свобода, бр. 124.
16. Устремъ, бр. 31.
17. Пжтникъ.
18. Ново общество.
19. Евангелистъ.
20. Покровитель на животнитѣ,

книга 1.

21. *Bulgara Esperantisto*, 7.

22. *Psychic Magasine*, 202.

23. *Je Fraterniste*, 271.

23. *Luce e Omdra*.

24. Кронитъ — Произходъ на свѣта отъ свѣтлината, цѣна 6. лв.

25. отъ Натурфилософско четиво: № 26. Ат. Илиевъ, — Психоанализа пансексуализмъ и изкуство. Критиченъ очеркъ, цена 15 лева.

№ 25. Ат. Илиевъ — Естетика и психоанализа Съ портрета на Фройд. Цена 10 лева.

27. отъ Четиво Наука и Животъ: № 23. Емилъ Кук — Чрезъ самовнушение къмъ здрав е. Лекуване на душата и тѣлото чрезъ самовнушение. Съ портрета на автора.

Цена 10 лева.

Всички сж издания на „Акация“ — София ул. Витошка 21 — Денкоглу.

26. Сп. „Дѣтска градина“, год. IV, книга трета. Издава се отъ дружеството на учителитъ при софийскитъ дѣтски училища. Това списание е предназначено за възпитание и образование на дѣцата въ предучилищната възраст. Има два

отдѣла: родителски и дѣтски. Първиятъ съдържа педагогически статии за възпитанието на дѣтето въ предучилищната възраст, а вториятъ има материалъ за дѣца: приказки, стихотворения, пѣсни, игри, гатанки, пословици. Редактирането му тази година е поето отъ двама извѣстни педагогически писатели Виолино Примо и Трайко Симеоновъ. Съдържанието прави хубаво впечатление. Уводната статия на третата книжка е „Затворникътъ въ кулата“ отъ Виолино Примо. Въ нея е прокарана слѣдната идея. Затворникътъ — това е детето, живущо откъснато отъ живота, отъ природата. То трѣбва да влѣзе въ блиско отношение съ тѣхъ. Това ще стане, като се приложатъ принципитъ на новото свободно възпитание. Другитъ педагогически статии сж сжщо интересни и навременни. Материялътъ на детския отдѣлъ е доста сполучливъ. Препоръчваме списанието на учители и родители. То е единствено отъ този видъ у насъ. Абонаментъ 30 лв. Редакция: ул. „Клокотница“, № 2 — София.

Цикълътъ отъ сказки е продълженъ още съ четири сказки:

1. на 27 IV Живитъ сили на слънцето. отъ Г. Р.

2. на 4. V. Нови насоки въ възпитанието. отъ Б. Б.

3. на 11. V. Музиката отъ окултно гледище отъ К. Ик.

4. на 18. V, Животъ, еволюция и съзнание отъ П. К-въ.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТРЕТА КНИЖКА.

1. Изгрѣвътъ на годината. г. 2. Перспективи за едно ново знание. Вел. Вл. 3. Уводни думи къмъ окултната биология. Нови насоки въ биологията Б. Боевъ. 4. Живиятъ огънь. г. 5. Пробуждане. Г. Томалевски. 6. *Fruchtlose P. Tagorъ*. 7. Синитъ очи Ели. 8. Вѣсти и книжнина.

Умоляваме ония отъ абонатитѣ на списанието, които още не сж си изплатили абонамента, да сторятъ това, за да помогнатъ за редовното му излизане.

Който наврѣме помага — двойно помага.

Зовемъ всички които смѣтатъ, че ЖИТНО ЗЪРНО разнася въ обществото свѣтлината на едно духовно схващане, което може да обнови живота — да се погрижатъ за неговото по-широко разпространение, като запишатъ повече абонати.

Годишенъ абонаментъ 60 лв.

Редакция ОБОРИЩЕ 14
СОФИЯ.

Отдѣлна книжка — 6 лв.